

Urbanističke karakteristike područja bivše tvornice papira

izv. prof. dr. sc. Iva Mrak

(Građevinski fakultet i Centar za industrijsku baštinu Sveučilišta u Rijeci)

Smještaj zone bivše tvornice papira je prikazan na slici 1. Područje bivše tvornice papira nalazi se na istočnoj strani kanjona rijeke Rječine (7), u centralnom dijelu Grada Rijeke, te samo manjim dijelom na zapadnoj strani (9).

Sama zona zauzima preko 35 000 m². Zona je od Školjića (2 ulaza ispod željezničkog mosta – 5 i 6), gledajući Ružičevu ulicu, udaljena 570 m, a gledajući Vodovodnu ulicu, odnosno zapadni prilaz (do mosta zone), 770 m.

Sama zona, od ulaska, do kompleksa Marganovo i šetnice uz Rječinu (8), je dugačka 660 m.

Iako se zona nalazi tek nekoliko minuta hoda od centra (1), relativno je izolirana zbog manjka javnog prijevoza, mogućnosti parkiranja i sadržaja, ali i zbog konfiguracije terena, gdje su prve bliže zone – Kozala (2) i Sušak (3,4), visinski udaljene.

Slika 1. Smještaj zone bivše tvornice papira (slika je preuzeta sa aplikacije Google Earth)

Pristupom iz Vodovodne ulice (5) prolazi se uz brojnu važnu baštinu kao što su: ostaci bazena, parkiralište Autotroleja koje sadrži povijesne zgrade, zgrade bivšeg kompleksa Tvornice kože Gjure Ružića, Ljevaonice bronce i željeza Fonderia al Dolac di Diracca, Cussar, Skull, zatim Skull i Cussar, sa

stambenim zgradama i zgradom Radničkog doma (Dopolavoro, danas Državni arhiv), bivše Gradske klaonice, bivše Ledare, bivše Tvornice sapuna.

Pristupom iz Ružičeve ulice (6) prolazi se uz brojnu važnu baštinu kao što su: kompleks bivše Kožare Bakarčić-Simonić i Ljuštionice riže (danas Plodine), bivša pivovara i proizvodnja sapuna (danas sjedište udruga), Sušačka gradska mesnica i ledana, bivši Hotel Sušak.

Također u pozadini zone, zona HEP-a i Zvira, skriva zanimljivu baštinu – povijest voodopskrbe grada, kao i proizvodnje električne energije termoelektranom i spalionicu smeća.

Područje bivše tvornice papira prikazano je na slici 2. Područje ulaza (1) je i dalje prepoznatljivo, mjesto parkirališta (2) kao i prostor otvorenog skladišta (3) isto su djelomično prepoznatljivi, dok su u području skladišta gotovih proizvoda i rezervoara bivše tvornice (4) danas izgrađeni novi objekti. Zgrada sa uredima, strojevima i skladištima (5) obnovljena je nakon prelaska u vlasništvo Zvira, ali danas također stoji prazna. Povijesna Upravna zgrada bivše tvornice (6) je u upotrebi s drugom namjenom. Kompleks bivše Energane s dimnjakom (7) se prenamjenjuje za kreativne industrije (investicija Grada Rijeke). Kompleks obrade materijala (kuhanje materijala, izbjeljivanje, završna proizvodnja nekih vrsta papira...) sa pomoćnim prostorima (8) te Zgrada mehaničke radionice (11) su u vrlo lošem stanju te su dijelom uklonjene, iako su vrlo zanimljivi primjeri arhitekture 20.st.. Najstariji dio zone – zgrade za obradu primarne sirovine (krpa), zatim laboratoriji i uredi (12) nisu održavane, ali su zbog svoje konstrukcije povijesno i arhitektonski vrlo značajne. Kompleks bivšeg kompleksa Parafinka, sa izvorom i trafostanicom (13) je još u funkciji. Stambeni objekt, sa knjižnicom i skladištem (15) je dijelom u funkciji, dok je kompleks Marganovo – kompleks prije namijenjen proizvodnji papira, sa pomoćnim građevinama (16), danas, a nakon određenog korištenja u kulturne svrhe, zatvoren radi sigurnosti.

1. Područje ulaza u zonu bivše tvornice
2. Mjesto parkirališta bivše tvornice
3. Prostor otvorenog skladišta bivše tvornice
4. Područje skladišta gotovih proizvoda i rezervoara bivše tvornice
5. Uredi, strojevi i skladišta
6. Povijesna Upravna zgrada bivše tvornice
7. Bivša Energana
8. Kompleks obrade materijala (kuhanje materijala, izbjeljivanje, završna proizvodnja nekih vrsta papira...) sa pomoćnim prostorima
9. Most preko Rječine
10. Prostor bivše tvornice na zapadnoj strani Rječine – većinom uredi i pomoćni prostori
11. Zgrada mehaničke radionice
12. Najstariji dio zone – zgrade za obradu primarne sirovine (krpa), zatim laboratoriji i uredi
13. Kompleks bivšeg kompleksa Parafinka, sa izvorom i trafostanicom
14. Prostor „Akvadukta“
15. Stambeni objekt, sa knjižnicom i skladištem
16. Marganovo – kompleks namijenjen proizvodnji papira, sa pomoćnim građevinama

Slika 2. Područje bivše tvornice papira (slika je preuzeta sa aplikacije Google Earth)

Neke od karakterističnih namjena koje se danas nalaze u prilaznoj, Ružičevoj, ulici su: sportsko i rekreacijski klub, podružnica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, sjedišta udruga te brojni uredi i stanovanje, kao i servisne, ugostiteljske, uslužne i trgovačke djelatnosti.

Neke od karakterističnih namjena koje se danas nalaze u prilaznoj, Vodovodnoj, ulici su: sjedišta Državnog arhiva, dijelom urušene zgrade bivših ljevaonica, sjedišta udruga, veliki prostor parkirališta Autotroleja i kompleks bivše gradske klaonice (danas Mesna industrija Vir 1898), oba sa svojim povijesnim zgradama, turistički objekti, te također brojni uredi i stanovanje, kao i servisne, ugostiteljske, uslužne i trgovačke djelatnosti.

Sa sjeverne strane zone, na zapadnoj strani Rječine, nalaze se kompleksi HEP-a i Zvira, koji se danas prostiru i na dijelu nekadašnje bivše tvornice papira.

Većina zgrada je nastala u periodu industrijske ekspanzije Rijeke i Sušaka, od 18. stoljeća do početka 20. stoljeća te predstavljaju značajnu industriju baštinu Grada Rijeke. Većina izgrađene baštine se i danas prepoznaje te se može složiti u izuzetno zanimljivu priču o industrijskoj zoni i Rijeci, a prepoznatljiv je i karakter zone – gospodarsko-stambeni koji odražava povijesnu mješavinu namjena. Visine građevina su raznolike, od prizemnica do 5 etaža, a većinom ovise o namjeni.

Zgrade su većinom postavljene uz liniju prometnice, tako da do samog kompleksa bivše tvornice papira trenutno ima malo javnih otvorenih površina, zbog čega je sama zona bivše tvornice sa svojim otvorenim površinama i kontaktom sa rijekom, dodatno zanimljiva.

Uzdruž cijelog pristupa (od Školjića), te unutar zone, moguće je ostvariti ili poboljšati već postojeće odnose prema rijeci Rječini i njenim koritu i kanjonu kao značajnim prirodnim i urbanim elementima.

Promet u prilazu zoni i u samoj zoni je aspekt koji treba urediti kako bi cijela zona mogla bolje funkcionirati. Trenutno je komunikacija otežana manjkom javnog prijevoza, ali i manjkom parkirališta, sigurnih površina za pješake i osoba s poteškoćama u kretanju i percepciji, te površina za mikromobilnost. Promet osobnim i gospodarskim vozilima je otežan zbog nedovoljne širine prometnice za dvosmjerni promet.

Osnovni potencijali zone i susjedstva su: značenje zone i povijesna baština te prirodna baština.

Osnovni problemi zone i susjedstva su: slabije do slabo održavanje građevina, problemi prometa.